

ΝΕΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΟΡΑΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΚΟΡΑΗΝ

Παραπέμποντες τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν εἰς τὰς ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τεύχει ΙΗ' σελ. 263—278 δημοσιευθείσας ὑφ' ἡμῶν τέως ἀνεκδότους ἐπιστολάς τοῦ τε ἀοιδίου Κοραῆ καὶ τινων γνωρίμων αὐτοῦ, ὧν ἐπιστολῶν ποιούμεθα συνέχειαν ἐνταῦθα, δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον ἵνα γράψωμεν ἐν εἴδει εἰσαγωγῆς τινὰ περὶ τῶν μετὰ χεῖρας ἐπιστολῶν.

Τούτων αἱ μὲν τρεῖς πρῶται ἀπευθύνονται ὑπὸ τοῦ Κοραῆ πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ τότε ἐμπορευόμενον Πέτρον Ὀμηρίδην Σκυλίτην, τὸν ὕστερον μετασχόντα τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ἀγῶνος καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι πολλάκις διατελέσαντα δήμαρχον Πειραιῶς, ἐνθα καὶ ἀπέθανεν ἐν ἔτει 1872 ἐν βαθεῖ γήρατι¹. Τούτων ἀντίγραφα ἐλάβομεν πρὸ ἐτῶν τινων παρὰ τοῦ μακαρίτου Εὐσταθίου Ἀθανασιάδου ἀνεψιῦ ἐξ ἀγχιστείας τοῦ Ὀμηρίδου. Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν πρὸς Κοραῆν ἐπιστολῶν αἱ μὲν δύο γαλλιστὶ γεγραμμέναι (ἡ μᾶλλον μία διπλῇ ἐπιστολῇ) ἀπεστάλησαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Λῆ πλουσίου Ἀγγλοῦ ἐμπόρου ἐν Σμύρνῃ². Ἡ δὲ τρίτη πρὸς Κοραῆν ἐπιστολὴ ἐλληνιστὶ γεγραμμένη εἶναι ἡ τοῦ Γαλάτου Ἰουλίου David, υἱοῦ τοῦ περιωνύμου ζωγράφου Λουδοβίκου Δαβὶδ τοῦ τότε εἰς Βρυξέλλας ἐξορισθέντος ὑπὸ τῶν Βουρβόνων ὡς βασιλοκτόνου, ὃν ὁ Κοραῆς συνέστησε τῷ γυμνασίῳ τῆς Χίου ὡς διδάσκαλον τῆς Γαλλικῆς γλώσσης τῇ 16 Μαΐου

¹ Ἴδε πλείονα περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ Αὐτοσχεδίῳ Βιογραφίᾳ αὐτοῦ, ἐν Ἀθήναις 1871. Πρὸς καὶ Π. Λάμπρου Κατάλογον Β' τῶν σπανίων βιβλίων. Ἐν Ἀθήναις 1864 ἐν σελ. 73 ἀριθ. 257.

² Τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐμπορικῆς οἰκογενείας τῶν Λῆ (Lee) μνημονεύουσι πλὴν ἄλλων οἱ περιηγηταὶ Alex. Drummond, Travels through different cities of Germany, Italy, Greece and several parts of Asia. . . . London 1754 ἐν σελ. 114 ἐξ. R. Chandler, Voyages dans l'Asie Mineure et en Grèce. . . dans les années 1764, 1765, 1766, trad. de l'Anglais. Paris 1806. πολλὰ καὶ F. Arundell, A visit to the seven Churches of Asia Minor. London 1828. σελ. 302. Ὁ Ἰωάννης Λῆ ἀπέθανεν ἐν Σμύρνῃ τῷ 1841 ἐν ἡλικίᾳ 72 ἐτῶν.

1816 καὶ οὗτινος μνημονεύει πολλαχοῦ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ¹. τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, χρονολογουμένην ἀπὸ τῆς 23 Φεβρουαρίου 1817 ἐκ Χίου καὶ καταδεικνύουσαν τὰς ἐν βραχυτάτῳ ἀναλόγως διαστήματι μεγάλας τοῦ David προόδους ἐν τῇ Νεοελληνικῇ γλώσσῃ, ἀπέστειλεν ὁ Κοραῆς ὡς ὑπόδειγμα καὶ ὡς ἀξίαν ἀναγνώσεως πρὸς τὸν ἐν Τεργέστη Ἀλέξανδρον Βασιλεῖον τῇ 30 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους². Διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου διεσώθη καὶ ἡ διπλῇ τοῦ Lee ἡ σταλεῖσα, ὡς κατόπιν γενήσεται λόγος, τῷ Ἰακώβῳ Ῥώτα, γνωστῆς οὕσης τῆς τύχης τῶν πρὸς Κοραῆν ἐπιστολῶν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ³. Αἱ εἰρημένα ἐπιστολαὶ σώζονται ἐν τῷ πρωτοτύπῳ παρὰ τῇ ἐνταῦθα κυρίᾳ Σκιαδαρέσῃ, ἥτις ὡς καὶ ἄλλοτε πάννυ προθύμως παρέσχε τὴν πρὸς δημοσίευσιν ἄδειαν, καὶ παρ' ἣ εὑρηται καὶ ἄλλη ἐπιστολὴ ἡ τοῦ Πρωτοφάλτου πρὸς τὸν πάππον τῆς εἰρημένης κυρίας Ἰακώβον Ῥώταν. Ἐκδίδεται δὲ καὶ αὕτη καίπερ οὐδετέρᾳ τῶν ἄνω κατηγοριῶν ἀνήκουσα, διὰ τε τὸ ἀφελές τοῦ πραστικοῦ ὅρους καὶ τὴν σπάνιν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἀγαθοῦ Πρωτοφάλτου⁴. Περὶ τῆς τελευταίας δὲ ἐπιστολῆς, ἦτοι τῆς Ἀθανασίου τοῦ Παρίου πρὸς Κοραῆν, ποιησόμεθα λόγον ἐν προσεχεῖ τεύχει.

¹ Ἴδε Ἐπιστολὰς Α. Κοραῆ ἐκδ. Ν. Δαμαλά ἐν τομ. Β' σελ. 127, 521, 567—569 (ἐνθα γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς μητρὸς τοῦ David εὐρισκομένης τότε παρὰ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἐν Βρυξέλλαις), 597, 611 κτλ. Ὁ Ἰωάννης David διατρίψας ἐν Χίῳ μέχρι τοῦ 1818, μετέβη ὕστερον εἰς Σμύρνην ἐνθα καὶ ἐνυμφεύθη Ἑλληνίδι, μεθ' ἧς ἐπανῆλθε τῷ 1820 εἰς Παρίσιους. Ἐκεῖ συνέγραψε πλὴν ἄλλων, ἐλληνιστὶ μὲν Συνοπτικὸν Παραλλήλισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Γραικικῆς ἢ Ἀπλοελληνικῆς γλώσσης... Ἐν Παρίσις, ἐκ τῆς τυπογραφίας I. M. Ἐδερζέτου ΑΩΚ· γαλλιστὶ δὲ Méthode pour étudier la langue Grecque moderne. Paris 1821, οὗτινος ἔργον ἐγένετο τῷ 1827 6' ἔκδοσις ἐπηρξημένη τῇ προσθήκῃ δημοτικῶν ἰσμάτων, ἔτι δ' ἐλληνιστὶ Γραμματικὴν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης πρὸς χρῆσιν τῆς Ἑλλ. νεολαίας, ἐν Σμύρῃ 1832. Τῷ 1840 διορίσθη ὑφηγητὴς ἐν τῇ Φιλολογικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων καὶ ἀπέθανεν αὐτόθι τῷ 1854 ἐν ἡλικίᾳ 71 ἐτῶν. Ὑπῆρξε τύπος εὐσυνειδήτου καὶ μετριοφρονος λογίου. Πλείονα περὶ τούτου ἴδε ἐν τῷ (Γαλλικῷ) Ἐγκυκλοπαιδικῷ Λεξικῷ τοῦ Larousse ἐν τομ. 5' σελ. 162.

² Ἴδε Ἐπιστολὰς Α. Κοραῆ κτλ. τομ. Β' σελ. 611.

³ Πρὸβλ. Ἐπιστολὰς Α. Κοραῆ κτλ. σελ. 22.

⁴ Τοῦ πρωτοφάλτου Δημητρίου Λώτου τοῦ Χίου εἶναι γνωστὰ καὶ δύο ἔργα ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου διατηρούμενα ἀνέκδοτα ἐν χειρογράφοις:

α) Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ γραφεῖσα τῇ 12 Ἀπριλίου 1763, ἐν τῇ Βιβλιο-

Α'

Paris, 19 Χθριου 1816.

Τὴν τιμιότητά σου ἀσπάζομαι

Σήμερον σὲ πέμπεται διὰ τῆς κοινῆς ἀμάξης κιβώτιον σημειωμένον G. C. N. I. καὶ περιέχον βιβλία διὰ τὴν Χίον. Κατευοδούμενον αὐτοῦ παρακαλῶ σε νὰ τὸ πέμψῃς πρὸς τοὺς ἐν Σμύρνῃ ἢ πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτρόπους τοῦ γυμνασίου τῆς Χίου, ἢ κατ' εὐθείαν εἰς Χίον, ἂν τύχῃ τοιαύτη ἀφορμή, καὶ νὰ δώσῃς καὶ εἰς ἐμέ τὴν εἶδῃσιν καὶ τῆς παραλαβῆς καὶ τῆς ἀποστολῆς. Ὁμοίως παρακαλῶ σε νὰ φροντίσῃς καὶ τὴν σηγουρητὰν ἀπὸ ὅλους τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης, διὰ φράγκα 1200.

Ἐνθυμοῦ νὰ ζήσῃς! ὅσάκις μὲ δίδεις εἶδῃσιν παραλαβῆς τῶν ἀπ' ἐμέ πεμπομένων κιβωτίων ἢ Βαλῶν, νὰ μὲ σημειώσῃς τὴν μάρκαν.

Κάμε με τὴν χάριν νὰ εἶπῃς τὸν κύριον Δημήτριον Ἀμιράν, ὅτι ὁ ζητηθεὶς Ἀτλας δὲν ἀμελήθη· ἀλλ' ἐγένεν ἡ ζήτησις του εἰς ἐκεῖνον τοῦ ἔτους τὸν καιρόν, ὅπότεν διὰ τὸ προσδοκώμενον νέον ἔτος ἐτοιμάζονται τὰ μηνολόγια, ὥστε οἱ στιχῶται τῶν Βιβλίων εἶναι ὅλοι ἀσχολημένοι εἰς αὐτά, καὶ ἀναγκάζονται νὰ ἀναβάλλωσι τὰ ἄλλα στιχώματα. Ὁ πωλητὴς ἔχει πολλοὺς καὶ διαφόρους Ἀτλαντας, ἀλλ' ὅχι

θήκη τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς· ἴδε Α. Παπαδοπούλου Κεραμείως Κατάλογον τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Σμύρνῃ Βιβλιοθήκης τῆς Εὐαγγελ. Σχολῆς. Ἐν Σμύρνῃ 1877, ἐν σελ. 56 ἀρ. 128.

6) Παπαδικὴ νέα περιέχουσα διάφορα μαθήματα ἄπερ εἰς ἐν συνέταξε . . . Δημήτριος ὁ Λῶτος ὁ ἐκ Χίου, πρωτοφάλτης τῆς ἐκκλησίας Σμυρναίων. Ἐν Σμύρνῃ, ἐν ἔτει ,αψωά 1781. Ἐν τῇ μονῇ Ξηροποτάμου ἐν Ἀθῶν· ἴδε Σ. Π. Λάμπρου, Κατάλογον τῶν ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τοῦ Ἀγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν Κωδίκων. Τόμ. Α' ἐν Κανταβριγίᾳ 1895 σελ. 232 ὑπ. ἀρ. 2663 (330).

Ἦτο πολυπαθὴς ἄνθρωπος ὑποστὰς πολλὰ δυστυχήματα, ὡς θανάτους τέκνων καὶ δὴ προσφιλοῦς υἱοῦ ἀποθανόντος 30έτους τῷ 1804 (ἴδε ἐπιστολὰς Α. Κοραῆ κτλ. Α' σελ. 565 καὶ πρβλ. Δελτίον Ἱστορ. καὶ Ἑθνολ. Ἑταιρ. ἐν τόμῳ Ε' σελ. 269), ἔτι δὲ καὶ γαμβροῦ, περὶ οὗ ἐνταῦθα γίνεται λόγος. Τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ πρωτοφάλτου τυγχάνει ἡμῖν ἄγνωστον, ἔζη ὁμοίως ἔτι κατὰ Μάϊον τοῦ 1811 (ἴδε ἐπιστολὰς Α. Κοραῆ κλ. τομ. Β' σελ. 158). Ὁ μακαρίτης μοίραρχος Δ. Σπορίδης ἑγγονος αὐτοῦ ἐπὶ θυγατρὶ μετετόπωσεν ἐν Πάτραις τῷ 1871 τὰς ἐν ἔτει 1838 δημοσιευθείσας ἐπιστολὰς τοῦ Κοραῆ πρὸς τὸν πάππον του.

στιχωμένους· ὅθεν μὲ εἶπεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὲ δείξῃ στιχωμένους πρὶν τοῦ νέου ἔτους. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ προσμείνῃς ἀκόμη ὀλίγας ἡμέρας διὰ νὰ πληρώσω τὴν ζήτησιν τοῦ κυρίου Ἀμιρά, τὸν ὁποῖον ἀσπάζομαι, εὐχόμενος καὶ εἰς τοὺς δύο σὰς ὑγείαν!

Γράψε νὰ ζήσης! πόσον τὰ $\frac{0}{10}$ εἶναι συνήθως ἡ σηγουρητά.

Εἰς τὰς προσταγὰς τῆς

ΚΟΡΑΗΣ

à Monsieur

Monsr Pierre Scylitzi Homeride ¹

à Marseille

B'

Ἐκ Παρισίων, 8 Φεβρουαρίου, 1817.

Τιμιώτατε κύριε Σκυλίτζη,

Δὲν ἀπεκρίθην εἰς τὴν 25 Ὀκτωβρ. 1816 ἐπιστολήν σου, διότι ἐπαρεκάλεσα τὸν κύριον Ἀμιράν νὰ σὲ κοινωνήσῃ τὴν περὶ τοῦ ζητουμένου σου γνώμην μου, τὴν ὁποίαν καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνων σὲ λέγω, ὅτι ἀσυγκρίτως οἰκονομικώτερον εἶναι νὰ τυπώσῃτε τὸ βιβλίον εἰς Βιέννην, ἢ Λειψίαν.

Ἐλαβα μετὰ ταῦτα τὴν ἐπιστολήν σου τῆς 12 Δεκ. τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Χθὲς σ' ἐπεμψεν ὁ βιβλιοπώλης μου Mr Allais διὰ τῆς κοινῆς ἀμάξης σανδύκιον σημειωμένον C. 1. N° 2 περιέχον βιβλία διὰ τὴν Χίον τὸ ὁποῖον παρακαλῶ νὰ κατευθύνῃς πρὸς τοὺς ἐν Σμύρνῃ ἢ πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτρόπους τοῦ Χίου γυμνασίου, ἀσφαλίζων αὐτὸ ἀπὸ τῆς θαλάσσης τοὺς κινδύνους διὰ φράγκα 1200, ὡς καὶ τὸ πρῶτον C. 1. N° 1, τὸ ὁποῖον ἐλπίζω νὰ ἔλαβες καὶ νὰ ἔστειλες ἕως τώρα. Ἄς ἔχω, νὰ ζήσης! τὴν εἶδῃς καὶ περὶ τῶν δύο. Ὑγίαινε καὶ εὐτύχει.

Εἰς τὰς προσταγὰς σου

ΚΟΡΑΗΣ

à Monsieur

Monsieur Pierre Scylitzi Homeride,

à Marseille

¹ (Σημείωσις Ὀμηρίδου : Παρησίου

Ἀδ. Κοραῆ

Περὶ λαβὴν 27 Δεκεμβρίου 1816

Ἀπόκρισις τῇ 7 Μαρτίου 1817.)

Γ'

Ἐκ Παρισίων 29 Ἀπριλίου 1817.

Τὴν τιμιότητά σου ἀσπάζομαι

Τὴν 21 τοῦ παρόντος σ' ἐφάνέρωσα τὴν ἀποστολὴν Σανδουκίου G. C. N° 3 περιέχοντος βιβλία διὰ τὴν Χίον, ὅπου σ' ἐπαρεκάλουν νὰ τὰ πέμψῃς, ἐνεργῶν καὶ τὴν ἀπὸ κινδύνους θαλάσσης ἀσφάλισιν διὰ φρ. 2000.

Σήμερον σὲ πέμπεται Πάλα σημειωμένη A. B. N° 3 περιέχουσα καὶ αὕτῃ βιβλία· ἀλλὰ νὰ σταλθῶσιν εἰς Τεργέστην πρὸς τὸν κύριον Ἰάκωβον Ῥώταν. Ὅταν λοιπὸν τὰ παραλάβῃς, φρόντισε, νὰ ζήσῃς! τὴν ἀποστολὴν μὲ πρώτην ἀφορμὴν, παρακαλῶν τὸν Καπιτάνον νὰ τὰ θέσῃ εἰς τόπον καθαρὸν καὶ ξηρὸν. Φρόντισε ἀκόμη καὶ τὴν σηγουριτὰν ἀπὸ κινδύνους θαλάσσης διὰ φρ. 3000, λέγω τρεῖς χιλιάδας. Στοχάζομαι τὴν τιμὴν τῆς σηγουριτᾶς διὰ Τεργέστην, ὅτι δὲν εἶναι μέγα πρᾶγμα.

Προσμένων τὴν εἶδησιν τῆς παραλαβῆς καὶ τούτων καὶ τῶν προσταλλένων, σ' εὐχομαι ὑγείαν εὐτυχῇ.

Εἰς τὰς προσταγὰς τῆς

ΚΟΡΑΗΣ¹

Τὴν ἐγκλεισμένην ἐγχείρισε, παρακαλῶ, πρὸς τὸν κύρ Μάιν².

à Monsieur

Monsieur Pierre Seylitzî Homeride

négociant

à. Marsseille

¹ Ὁ Ὀμηρίδης σημειοῖ ὡς ἑξῆς:

(Παραλαβὴ τῇ 5 Μαΐου 17

Ἀπόκρισις τῇ 12 » 17)

² Πρὸς τὸν Ἰωάννην Μάιν ἐδειξε μέγα ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, πέμψας καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς Πελοπόννησον. Σώζονται δὲ τούτου ἐπιστολαὶ ἱκανῶς περιεργαί καὶ περ λίαν ἀνορθόγραφοι οὖσαι, καὶ τις ἀνέκδοτος διατριβὴ κατὰ τοῦ ἱερατείου συντεθείσα τῇ 30 Ἰουνίου 1812 ἐν Γαλλίᾳ.

Δ'

*Monsieur De Corray. D. M. à Paris*¹

Smyrne ce 24 Janvier 1824

Monsieur

Souffrez que pour un seul petit instant, je m'approche de vous, moi qui n'ai le bonheur de vous connaître que par votre haute réputation littéraire, pour vous entretenir d'un sujet qui ne saurait vous intéresser médiocrement

¹ Εύρηται ἐν τῇ ὡς γεγραμμένον διὰ χειρὸς τοῦ Κοραῆ: ἔλ. 11 Mai ἀπ. 17. — Ἴδε καὶ ἐπιστολὰς Α. Κοραῆ κλ. τόμ. Γ' σ. 231 καὶ 233. Ἐνταῦθα σαφηνείας χάριν ἀναδημοσιεύομεν τὴν πρώτην ἀπευθυνομένην, ὡς καὶ ἡ δευτέρα, πρὸς Ἰάκωβον Ῥώταν.

17 Μαΐου 1825.

Φίλε,

Ἀσπάζομαί σε πανοίχιον. Ἡ ἐδῶ κλεισμένη ὀλίγον ἔλειψε νὰ μὲ ἀποπλήξῃ. Ἄρρωστος σὲ γράφω. Ἀνάγνωσε καὶ αὐτὴν καὶ τὴν συγκλεισμένην ἀπόκρισιν, τὴν ὁποίαν σφάλισε καὶ στείλε. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο. Λάβε τὸν κόπον δι' ἀγάπην μου νὰ τὰς συνοδεύσῃς μὲ δύο λόγους πρὸς τὸν Lee, βεβαιώνων εἰς τὴν τιμὴν σου, ὅτι σοῦ χρεωστῶ. Κάμε τὸν καὶ τὴν παρατήρησιν ταύτην, ὅτι ἡ ἐπιστολή του εἶναι 24 Φεβρ. καὶ ἡ ἀποληπτική τῶν 100, τὴν ὁποίαν μ' ἔστειλε τοῦ ἀδελφοῦ μου, εἶναι 10 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἐνδεχόμενον νὰ μὲ ἄδικῃ ὁ ἀδελφός μου τὸ μέγα τοῦτο ἄδικον, νὰ κρύπτω λέγω ἀπὸ τὸν Lee καὶ τοὺς λοιποὺς τὴν ὁποίαν τὸν πέμπω μικρὰν βοήθειαν. Τοῦτο ὑποπτεύομαι ἀπὸ τὴν διπλὴν ἐπιστολὴν τοῦ Lee, εἰς τὴν ὁποίαν θέλεις παρατηρήσειν ὅτι ζητεῖ νὰ τοῦ κάμω ἐτήσιον πενσιῶνα, ὅταν φυσικὰ ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ νὰ τοῦ αὐξήσω τὴν πενσιῶνα. Ὅλα ταῦτα παρακαλῶ σε νὰ τὸν ἐξηγήσῃς καθαρά, ὅτι καὶ διὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔτι ζῶντος τοῦ ἑπεμπα βοήθειαν, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του δὲν ἡμέλησα νὰ τὸ ἀκολουθῶ. Καταλαμβάνεις, φίλε, πόσον μὲ βλάπτει τοῦτο. Ἀφοῦ ἔλαβα τὴν σφαλερὰν ἐπιστολὴν ταύτην μέχρι τῆς σήμερον, εἶμαι τόσο ἄρρωστος, ὥστε διέκοψα παντάπασι τὸ ἔργον μου, διὰ νὰ μὴ πάθω τι χειρότερον. Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ ἐπὶ ζωῆς σου ἀπὸ τοιαύτας φρικτὰς ἀνίας καὶ ἄλλο ἀηδές. . . .

Τὴν 11 τοῦ παρόντος (ὀλίγας ὥρας πρὶν πληγωθῶ ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Lee) ἔγραψα πρὸς τὸν Βλαστόν, τὸν ὁποῖον ἀσπάζομαι. Θέλω σὺς γράψῃ μακρότερα, ὅταν ἀναλάβω τὰς δυνάμεις μου.

Μὴν ἀμελήσῃς (διὰ τὸν Θεόν!) τὸ τριμηνιαῖον τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ λογά-ριαζέ το εἰς τὰ ὁποῖα μέλλεις νὰ συνεισφέρῃς τὸ ἐρχόμενον ἔτος φρ. 500. . . .

Ἀπόκρισιν μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρόμου πρὸς γαληνισμόν τῆς ψυχῆς μου. Καῦσε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Lee.

— Vous avez M^r, ici un frère qui se trouve réduit à la dernière misère, tellement qu'il marche de porte en porte presque journellement, pour demander à des âmes charitables son pain quotidien. Assurez-vous M^r, que j'en sais quelque chose, et que j'en ai le cœur navré au point qu'il devient chez moi un devoir de chrétien de vous communiquer cet état de pénurie absolue d'un frère que vous ne sauriez que chérir. Je pense que vous ignorez totalement la position de M^r votre frère, et que maintenant que je prends la liberté de vous en avertir — liberté qui trouvera auprès de vous une valable excuse puisée dans le motif qui me meut, vous n'aurez M^r, rien de plus pressé que de pourvoir à ses besoins les plus urgents! . . . Il n'est donc m'ètre permis de me plus appesantir sur un sujet aussi délicat que celui-ci, après avoir rempli mon devoir absolu de Chrétien — Outre votre malheureux frère, il y a une foule de vos compatriotes qui, à partir de la Révolution Grecque, boivent journellement dans la coupe de l'amertume et de la douleur! . . .

Je violerais les préceptes du St. Evangile, si je vous en disais le surplus . . . Je voudrais du fond de mon âme, que l'Europe compatissante jettât des yeux de compassion sur ces frères là en J. C. J'ai l'honneur, M^r de vous saluer sincèrement.

J. LEE

Monsieur!

Comment se peut-il que ma lettre, du 24 Janvier 1824 et dont vous avez la copie, ne vous soit parvenue; ou peut-être, mieux encore (je crains) comment vous êtes-vous refusé à la douce satisfaction d'y répondre? — Au moment où votre cœur s'ouvre aux doux accens de la Liberté, que l'on entend de l'orient à l'occident, d'un pôle, à l'autre pôle, comment donc, pourrait il se fermer aux cris douloureux d'un frère à qui il manque littéralement, le pain quotidien, et qui vient d'implorer chez moi? . . . Une modique pen-

sion annuelle de 500 francs suffirait pour lui et les siens — M' George Achard, de Marseille vous fera passer cette lettre également.

Je vous salue, Monsieur

V. D. S^r.

Smyrne, le 24 Février 1825.

JEAN LEE

(Par la Confiance en Dieu).

Ε'

Χίος τῇ 23τῇ τοῦ Φεβρ. 1817¹

ὦ σοφώτατε φίλε

Ἦθελα σᾶς γράψαι ἀμέσως μετὰ τὸν ἐρχομὸν μου εἰς τὴν Χίον, ἐὰν δὲν εἶχα ἀποφασίσαι νὰ σᾶς γράψω εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν γλῶσσαν. τοῦτο μὲ κατηνάγκασε νὰ ἀναβάλω τὴν ἐκπλήρωσιν τούτου τοῦ χρέους. Τῶρα μὲ ὅλον ὅτι δὲν ἔχω ἀκόμη μίαν τελείαν γνῶσιν τῆς γλώσσης σας, ἐμπορῶ ὅμως νὰ ἐξηγῶ ἄρκετὰ τὰς ἐννοίας, καὶ δὲν θέλω νὰ ἀργοπορήσω πλέον. ἔκαμα εὐτυχῶς τὸ ταξίδιον, ἀπέντησα ὅμως εἰς πολλὰς δυσκολίας εἰς τὸ μέρος τῆς Τουρκίας τὸ ὅποιον ἐπέρασα διὰ ξηρᾶς, καὶ ἐμετανόησα συχνάκις ὅτι ἐπαράκουσα τὴν συμβουλήν σας, νὰ πάγω διὰ θαλάσσης, πλὴν ἔφθασα εἰς τὸν λιμένα τῆς Χίου τὴν 10τὴν τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς ὀλίγον πρὸ τοῦ μεσονυκτίου, ἀφ' οὗ ἐμβόηκα εἰς ἓνα πλοῖον τὸ ὅποιον μοῦ ἐπρομήθευσαν οἱ ἐπίτροποι τοῦ σχολείου εἰς τὴν Πόλιν. μὲ ὑπεδέχθησαν πολλὰ καλὰ οἱ Χίοι, καὶ ἐξαιρέτως ὁ φίλος Βάμβας, ὅστις δὲν ἐπαράλιπε καρμύϊαν φιλοφροσύνην διὰ ἐμένα. μὲ ἐκατοίκισε εἰς τὸ σπῆτι τοῦ κυρ Ἰωάννη Βλαστοῦ, ἕως νὰ ἐτοιμασθῇ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶχαν διωρισμένον δι' ἐμέ οἱ ἐπίτροποι, κοντολογίῃς δὲν ἐμπορῶ ἄλλο παρὰ νὰ εὐχαριστῶ τοὺς Γραικοὺς μὲ τοὺς ὁποίους ἐστάθην εἰς σχέσιν, εἴτε ἐδῶ, εἴτε εἰς τὸ ταξίδιον ὅπου ὁ κυρ Ἀλέξανδρος Βασιλείου ἀφ' οὗ μὲ ἐδέχθη λαμπρῶς καὶ φιλοφρόνως, μὲ ἐπρομήθευσε μὲ συστατικὰ γράμματα τὰ ὅποια ἐξ ἐναντίας τοῦ Βελλεροφῶντος, μοῦ ἐστάθησαν αἰτία πολλῶν ἀγαθῶν. Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ἀνταμείβω ἀξίως ὅλας τὰς καλοσύνας ταύτας, ἐπρόφερα εἰς τὸν φίλον Βάμβαν νὰ βάλωμεν ἀμέσως εἰς πρᾶξιν τὴν μέθοδον ἀλληλοδιδασκαλίαν τοῦ Λαγκάστρου, ἐκεῖνος ὅμως μὴ νομίζωντας ὅτι ὁ καιρὸς ἦτον ἀκόμη ἀρμόδιος διὰ

¹ Σημείωσις ἰδιόγραφος Κοραῆ « ἔλ. 16 Ἀπριλίου ».

τούτο, ἐν ᾧ δὲν εἶχε τὸ σχολεῖον τόπον ἱκανὸν καὶ πρὸς τούτοις ἔχων-
 τας καμμίαν ὑποψίαν μήπως τὸ στρατιωτικὸν σχῆμα ταύτης τῆς μεθό-
 δου ξυπνήσῃ τὴν βαρβαρότητα τῶν Ἀγαρηνῶν, μοῦ εἶπεν ὅτι καλλή-
 τερον ἦτο νὰ ἀρχίσω ἄλλο τι. ἐπιθυμοῦσε ἐξαιρέτως νὰ καταγίνωμαι
 εἰς τὴν παράδοσιν τῆς γαλλικῆς γλώσσης. δὲν εὕρισκετο εἰς ὅλους τοὺς
 μαθητὰς τοῦ σχολείου κανεὶς νέος ὅστις εἶχε καμμίαν γνῶσιν τῆς γαλ-
 λικῆς γλώσσης, ἐχρειάζετο λοιπὸν νὰ τοὺς διδάξω τὴν γλῶσσαν πρὸ
 τοῦ νὰ παραδώσω τὴν φιλολογίαν τῆς γλώσσης ταύτης καθὼς εἶχα-
 μεν συμφωνήσει. ἐπῆρα λοιπὸν ἐκείνους τῶν μαθητῶν οἱ ὅποιοι εἶχαν
 περισσοτέραν ἐμπειρίαν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, διὰ νὰ ἐμποροῦν νὰ μὲ
 καταλαμβάνουν ἐάν ποτε διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν γραικικῶν, ἤθελα κατα-
 ναγκασθῇ νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ ἐλληνικὰ διὰ νὰ ἐξηγῶ τὰ νοήματά μου.
 καὶ οὕτω μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἀφ' οὗ ἔφθασα, ἤρχισα νὰ παραδώσω
 δημοσίως τὰ φραντζέζικα εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Χίου. ἤνοιξα τὰς παραδό-
 σεις διαβάζοντας μίαν ὁμιλίαν τὴν ὁποίαν εἶχα συγγράψῃ εἰς τὴν ἐλλη-
 νικὴν γλῶσσαν εἰς τὴν ὁποίαν, ἐπηνοῦσα τοὺς δοκιμωτέρους φραντζέζι-
 κους συγγραφεῖς καὶ τὰ προτερήματα τῆς γλώσσης καὶ ἐπρότρεπα τοὺς
 ἀκροατὰς διὰ νὰ τὴν σπουδάζουν μὲ ἐπιμέλειαν¹. ἀπὸ τότε ἠκολούθησα
 τὰς παραδόσεις καὶ ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι βλέπω κάθε ἡμέραν ὅτι
 προκόπτουν οἱ μαθηταί, ἐξεύρουν ἤδη τὴν τεχνολογίαν, κάμνουν μετα-
 φράσεις, θεματογραφοῦν, καὶ ἔχουν ἐξηγήσει ἓνα καὶ ἥμισυ βιβλίον τοῦ
 Ἰηλεμάχου. Αὐτοὶ οἱ μαθηταί εἶναι τριάντα. μετὰ ὀλίγας ἡμέρας θέλω
 πάρῃ μίαν ἄλλην τάξιν ἀπὸ ἀρχαρίους. "Εἶτι ἔχω τὴν χαρὰν ὅτι ἀμέ-
 σως μετὰ τὸν ἐρχομὸν μου ἐμπορῶ νὰ ὠφελῶ τὴν ἱερὰν Ἑλλάδα, νὰ
 συμβοηθῶ εἰς τὴν ἀναγέννησίν της, καὶ νὰ σᾶς φανερώσω εἰς τοῦτον τὸν
 τρόπον πόσον εἶμαι εὐγνώμων διὰ τὰς φιλοφροσύνας τοῦ γένους, καὶ
 ἰδιαιτέρως διὰ τὰς εὐεργεσίας σας καὶ πόσον θαυμάζω τὴν ἀρετὴν μὲ
 τὴν ὁποίαν ἀνακαλεῖτε τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ στάδιον τῆς δόξης
 καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ὅπου οὕτω λαμπρῶς νύδοκίμησαν οἱ πρόγονοί των.
 Θέλει φθάσει ἡ ἡμέρα εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Γραικοὶ βλέποντες τὸ ἔδαφος
 τῆς πατρίδος των ἀποκαθαρμένον ἀπὸ τὸ ρύπος τῆς βαρβαρότητος, καὶ
 ἀναπνέοντες ἓνα ἀέρα μὴ ἀνακατωμένον μὲ τὸν ζόφον τῆς ἀμαθείας, θὰ
 σέβωνται ὁμοίως μὲ τοὺς παλαιούς ἥρωας, ἐκείνον τὸν φιλόπατριν ὅστις

¹ Ὁ λόγος οὗτος ἐτυπώθη ἐν τέλει τοῦ προειρημένου Συνοπτικοῦ παραλ-
 ληλισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς κτλ. γλώσσης.

ἀπὸ μέσῃν τὴν Γαλλίαν τοὺς ἀποκατέστησε μὲ τὰς συμβουλὰς του, εἰς τὴν προτέραν τῶν δόξαν, καὶ τοὺς ἔκαμε ἀξιόους τῶν προγόνων. ἔρρωσο, ὦ σοφώτατε ἀνδρῶν, καὶ δέξου τὰ χαιρετίσματα τοῦ ταπεινοτάτου δούλου σου καὶ ζήλωτοῦ

J. DAVID

διδασκάλου εἰς τὸ σχολεῖον Χίου

Monsieur Corai Docteur
en Médecine, rue Madame N° 5
derrière le jardin du Luxembourg.
A Paris

5'

Φίλιπτε μοι Κύριε Γιακουμάκη ἐκ βάθους ψυχῆς καὶ καρδίας μου πατρικῆς σε κατασπάζομαι σὺν ἅπασι τοῖς περὶ ἐμέ.

Σμύρνη κατὰ τὴν 17 τοῦ ἀπριλίου 1810.

« Διὰ τὸ νὰ σοὶ ἐγράψα πρὸ ὀλίγου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπιστολὴν μου περιέγραφον τὴν νέαν καὶ ἐλαινὴν τραγωδίαν ἣτις μοὶ ἐσυνέβη, διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀθλίου γαμβροῦ μου, ὅστις μοὶ ἄφησεν τὴν ἀθλίαν θυγατέρα μετὰ παίδων 7· μὲ ἄκραν πτωχίαν, Καὶ μὲ χρέος βαρύτατον, διὰ τοῦτο δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ἐκτανθῶ περισσότερον ὥσάν ὁποῦ εὐρίσκουμαι ἔτι ἀσθενής. Καὶ ὁ ταχυδρόμος μισεύει σήμερον, πάρεξ νὰ σοὶ δώσω τὴν εἰδήσιν ὅτι σήμερον ἐνταυτῷ ἔλαβον μίαν σου ἐπιστολὴν δεδομένην κατὰ τὴν 22 τοῦ Φεβρουαρίου. ἔχαρην τὴν πολυέραστόν μοι υγιείαν σου ἐλυπήθην διὰ τὰς ἐμπορικὰς δυστυχίας, ἐκ τῶν ὁποίων γενικῶς πάσχει τὸ ὅλον, ὅλα ὁμῶς αὐτὰ ἐλπίζω ὅτι παρέρχονται τάχειον, ἀλλὰ τὰ ἰδικά μου δὲν ἔχουσι τέλος υἱέ μου, Καὶ τί νὰ σέ εἰπῶ, Καὶ τί νὰ σέ γράψω. Καὶ ἡ ἀθλία θυγατέρα ἀπὸ τὴν λύπην Καὶ τὴν τῆς πενίας ἀμνηχανίαν πάσχει κακῶς, δὲν ἰσχύρω ἔτι τί ἔχωσι νὰ ἰδῶσιν οἱ τυφλοὶ μου ὀφθαλμοί, ἵλεως ὁ Κύριος. ἔχαρην Καὶ διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν τριῶν αὐτοκρατόρων Καὶ ὅτι ἀποβλέπει εἰς τὸν διωγμὸν τῶν ἡμετέρων τυράννων, ἔχαρην τέλος πάντων υἱέ μου διὰ τὸν σκοπὸν τὸν ὅποιον ἔχεις περὶ τῆς ἐνταῦθα ἐπιστροφῆς σου ἣτις θέλει μὲ χαροποιήσῃ καὶ παρηγορίσῃ μεγάλως, διότι θέλει νομίσῃ ὅτι βλέπω εἰς τὸ γλυκύτατον πρόσωπον σου τὸν μακαρίτην υἱόν. Ἐρρωμένος Καὶ εὐδαίμων διαβιώης φίλτατε μοι υἱέ : —

ὅλος εἰς τὰς προσταγὰς σου

Τῷ Κυρίῳ Ἰακώβῳ Ρώτα
ἀσπασίως

εἰς Τριέστιον.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΨΑΛΤΗΣ

N. K. X. ΚΩΣΤΗΣ